FENOMENUL SUICIDAR ÎN RÂNDUL ADOLESCENȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Olga CIUGUREANU, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială

The article elucidates the phenomenon of suicide in Republic of Moldova and present factors which determining adolescents to recourse to such actions. The theoretical value and practical value of research lies in delimiting the theoretical framework of analysis and research of the determinant factors that lead to suicide by integrating theories of sociology, the testing of quantitative and qualitative research tools of suicide among adolescents in Moldova. The results of investigations enrich the theoretical fondations of sociological knowledge with new extensive knowledge about phenomenon which is quite widespread in Republic Moldova, especially in recent years.

La toate etapele dezvoltării umane, adolescența s-a remarcat şi s-a făcut cunoscută, în planul exprimării comportamentale, prin trăsăturile caracteristice ei: spontaneitate, nonconformism, criză de originalitate, dezvoltarea conştiinței de sine, afectivitate, curaj. În geneza suicidului se desprind un şir de factori, precum: medicali, biologici, sociali, personali.

În anul 2012, suicidul a devenit a zecea cauză de mortalitate pe plan mondial, constituind 1,5% din totalul deceselor. Suicidul reprezintă un comportament de risc crescut în rândul adolescenților. Federația Rusă ocupă, în prezent, primul loc în Europa la numărul sinuciderilor printre copii şi adolescenți. Actualmente, în Republica Moldova nu există cercetări fundamentale efectuate care să ajute la organizarea profilaxiei comportamentului suicidar. Date statistice precise despre suicid, mai ales pentru categoria adolescenților, sunt greu de obținut.

Scopul cercetării constă în elucidarea fenomenului de suicid în rândul adolescenților din Republica Moldova şi prezentarea factorilor care determină adolescenții să recurgă la asemenea acte suicidare.

Organizația Mondială a Sănătății defineşte adolescența ca fiind perioada dintre 10 şi 19 ani. În literatura de specialitate comportamentul suicidal este abordat diferit. Persoanele care îşi iau singuri viața o fac în moduri diferite şi din diferite motive. Z. Freud [1, p. 28] consideră că elementul central al comportamentului suicidal este dezechilibrul dintre pulsiunea auto şi heteroagresivă, ori de câte ori pierderea unui obiect al dragostei, fenomen conştient, face ca ura, componența sa negativă şi inconştientă să se elibereze şi să se răsfrângă în Eu, astfel se capătă tendințe în autodistrugere.

În perioada anilor 1995-2000, cele mai frecvente cazuri de suicid printre minorii din Republica Moldova au fost intoxicarea cu medicamente, la fete, şi tăierea venelor, la băieți. În anii 2000-2009, datele MAI relevă influența mass-media şi a modelului social (transmiterea informației), prevalarea intoxicației cu medicamente şi spânzurarea [2, p.20].

Tabel

Ratele mortalității din cauza sinuciderilor pe sexe, medii şi grupe de vârstă la 100000 de locuitori de vârsta şi sexul respectiv

	2009		2010		2011	
	Bărbați	**Femei**	**Bărbați**	**Femei**	**Bărbați**	**Femei**
Total decedați, dintre care	**32,43**	**5,13**	**33,80**	**5,25**	**25,12**	**3,90**
În mediul urban	22,33	4,09	23,15	4,08	15,34	3,56
În mediul rural	39,31	5,89	41,09	6,10	31,84	4,14
Din numărul total de decedați pe vârste						
Sub 20	2,37	1,81	4,00	1,63	5,70	1,44
20-24	24,71	2,83	18,28	4,01	19,86	1,17
25-29	24,05	1,96	22,68	1,90	17,20	3,68
30-39	40,41	5,92	35,82	5,02	26,86	1,88
40-49	54,52	7,25	59,18	7,89	42,78	5,69
50-59	69,88	8,72	75,99	5,57	48,62	7,68
60-64	42,72	6,78	44,23	10,88	28,88	3,23
+65 ani	35,17	7,50	43,23	10,27	29,37	6,76

Interviurile aprofundate cu experții au permis identificarea următorilor factori ce duc la săvârşirea actului suicidal precum:

(i) Lipsa dorinței de a schimba lucrurile − „Discutând şi lucrând cu oamenii ce-au avut asemenea tentative, noi am stabilit o problemă în ceea ce priveşte nedorința de a o soluționa" (IIE_2).

(ii) Cerințe exagerate din partea societății − „La noi în societate există o problemă majoră − noi cerem de la un membru a societății mai mult decât dânsul poate să ofere. De la o fată se aşteaptă să fie suplă, blondă, cu picioarele lungi etc., dar nimeni nu ia în considerație, că ea nu poate fi toate luate împreună, aşa e ea. Acum la adolescenți o problemă gravă este anorexia. Exact aceeaşi idee apare la suicid, când noi cerem de la persoană mai mult, şi ea nu că nu doreşte, dar nu poate să ofere toate astea. Şi, respectiv, dacă el vede că nu poate oferi, se crede un laş, un frustrat şi, într-un final cedează" (IIE_2).

(iii) Lipsa de apreciere − „Eu cred că e vorba de insuficiența de apreciere din partea celor din jur, mai ales a părinților sau a celor apropiați sufletului"(IIE_4).

(iv) Lipsa afecțiunii, înțelegerii − „La fel, nu există nici acea afecțiune de care orice adolescent are nevoie fiind la asemenea etape ale vieții sale"(IIE_4).

(v) Insuficiența de comunicare − „Cred că ar fi şi puțină comunicare, comunicarea defectă între adult (părinte, tutore) şi copil" (IIE_8).

În ceea ce priveşte de cauzele care duc la săvârşirea actului suicidal la adolescenți, experții au menționat următoarele: (i) sărăcia – „Sunt absolut sigur că o cauză primordială ar fi sărăcia, pentru că atunci când un copil vede mizeria în care trăieşte, că nu are ce pune în gură şi că nu trăieşte aşa cum îi vede pe alți copii, păi sigur că...“ (IIE_4); (ii) neînțelegeri în familie − „Dacă copilul nu este înțeles de ai săi, de părinți, frați, surori, acesta, de asemenea, este un factor puternic ce duce la înfăptuirea unor atare acte” (IIE_8); (iii) neglijarea copilului − „Atunci când copilul este neglijat de părinți, evitat, supărat, aceste stări îl fac, în mod inevitabil, să se gândească şi să facă acest pas” (IIE_7); (iv) dezamăgirea îmbinată cu incapacitatea de a împărtăşi ceea ce simți − „Adesea adolescentul are unele dezamăgiri, fapte mai puțin fericite, şi este pus în situația de a ține asta în sinea lui. El nu are cu cine să vorbească” (IIE_7); (v) criza de identitate − „Din ceea ce sesizez eu, fiind profesor la liceu, din experiența acumulată anii de muncă, e factorul crizei de identitate... copiii nu înțeleg cine sunt ei de fapt, de asta şi ajung să concluzioneze că ei nu mai au ce căuta în lume” (IIE_5); (vi) dificultatea creării relațiilor de prietenie cu semenii săi − „După câte îmi dau seama, având şi eu copii adolescenți, dar fiind şi pedagog, există problema creării relațiilor de prietenie, pentru că fără de ele, adolescentul se simte trist, singur... Exact acelaşi lucru e valabil şi cu colegii de clasă” (IIE_6).

În urma cercetării efectuate, putem formula următoarele concluzii. Sarcina prevenirii suicidelor nu trebuie redusă doar la depistarea persoanelor aflate în stare de a comite suicid, deoarece suicidul este doar ultima verigă din lanțul procesului de excludere a individului din societate. Este necesar de a pregăti specialiştii (cadre didactice, medici, psihologi, jurnalişti etc.) în prevenirea, profilaxia, combaterea cazurilor de suicid, nu numai în cazul grupelor de risc, dar şi în cadrul întregii societăți. Suicidul reprezintă o problemă socială care trebuie să determine luarea de măsuri la nivel național prin antrenarea tuturor categoriilor de specialişti, precum şi a organizațiilor guvernamentale şi nonguvernamentale.

Rezultatele studiului sociologic relevă oportunitatea de a înainta următoarele recomandări: (i) introducerea unității de psiholog în fiecare instituție de învățământ; (ii) introducerea obligatorie a specialiştilor psihologi, consilieri psihologici, psihiatri care să lucreze 24/24 în instituțiile medicale, centre specializate etc.; (iii) introducerea unei discipline ce ține de prevenirea suicidului în instituțiile de învățământ superior pentru specialitățile pedagogice, inclusiv cele de psihologie, asistență socială, sociologie; (iv) promovarea în rândul elevilor şi al părinților a oportunității de a audia anumite ore legate de identificarea comportamentelor suicidare şi de prevenire a acestora; (v) pregătirea cadrelor didactice în ce priveşte discuțiile pe asemenea teme cu elevii; (vi) realizarea mai multor campanii

sociale privind promovarea valorii vieții în rândurile adolescenților; (vii) pregătirea și instruirea spitalelor de psihiatrie în acordarea unei asistențe adecvate adolescenților care au avut cel puțin o tentativă de suicid; (viii) crearea unor servicii de asistare/consiliere a familiilor care au trecut prin asemenea tragedii.

Referințe:

1. FREUD, S. *Dincolo de principiul plăcerii*. Ed. Jurnalul literar, 1992.
2. SAVCA, L. *Profilaxia comportamentului suicidal la minori*. Psihologie, 2009.

Recomandat
Diana CHEIANU-ANDREI, dr.,conf. univ.